

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BR 112 AVGUST 2014 WWW.REFOTO.RS

RSD 350
K.M. B
KOLNA 35
DEN 190
EVRA 4

KAKO DA...

Kontrolišete
dubinsku oštrinu

TEME

Vaša onlajn
prezentacija

Film Blow-up,
posveta fotografiji

FOTOGRAFI

ERWIN OLAF

Kreator režirane
stvarnosti

**DRAGAN
LAPČEVIĆ**

O teksturama i bojama života

Intervju

ANDREJ ISAKOVIĆ

Uvek spreman prst na okidaču!

FOTO-OPREMA

Samsung NX Mini
Profoto B1 AIR TTL-N
Epson L1300-L1800

TURISTIČKI
VODIČ ZA
FOTOGRAFE

MORAČKE PLANINE

Tehnika

NA TESTU
Nikon D7100
Br. 112

Kreativnost

PHOTOSHOP CC 2014
Izdavanje nove verzije
popularnog programa

Inspiracija

FESTIVAL
FOTOGRAFIJE U ARLU

ISSN 1450-6374

9 771450 637003 0 0112

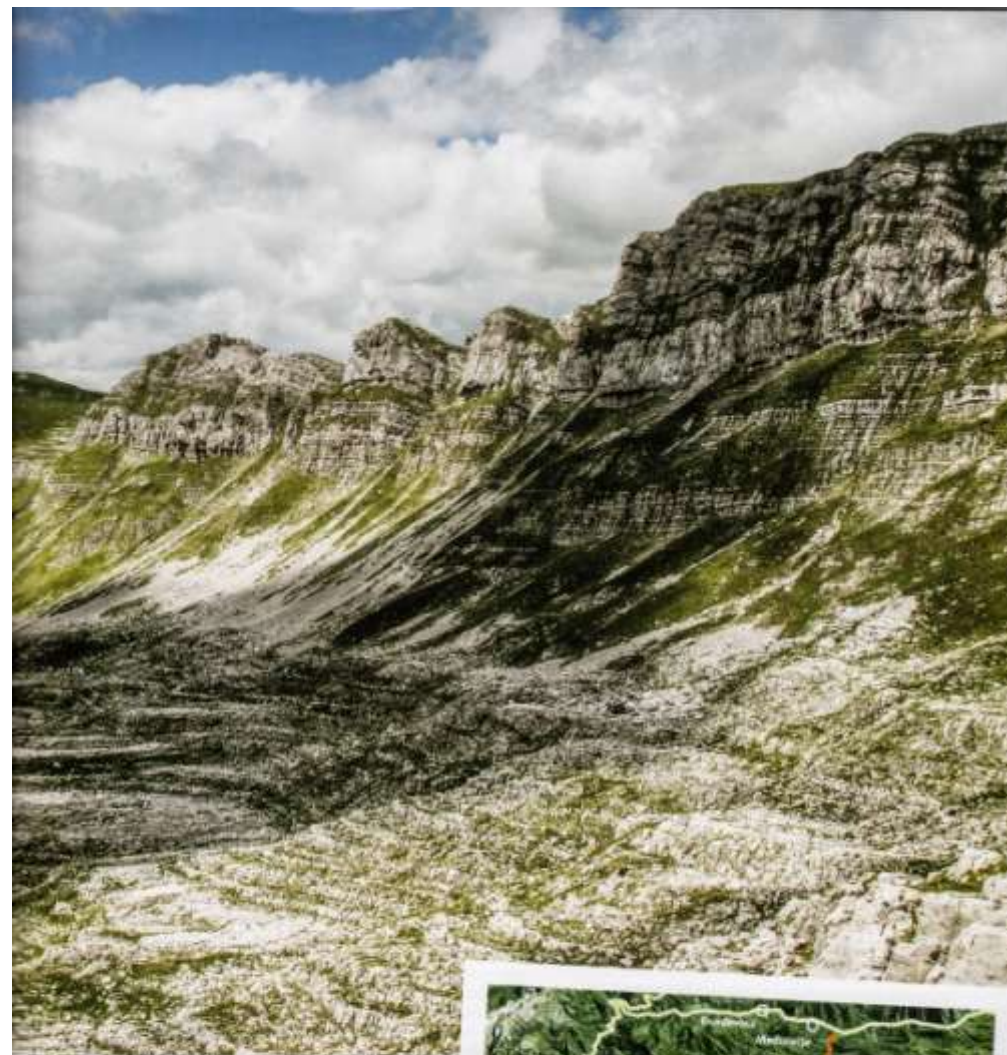
Spektakularan
pogled na vrhove
Moračkih planina

MORAČKE PLANINE

Kanjon Mrtvice

MORAČKE PLANINE, IMPRESIVNI PROSTOR IZMEĐU NIKŠIĆA I KOLAŠINA, KAO I KANJON REKE MRTVICE SPADAJU U ONE FOTOGRAFSKE SNOVE KOJE SAM GODINAMA SANJAO, ALI SU MI IZMICALI UPRKOS OGROMNOJ ŽELJI DA TAMO ODEM. PREDELI VAN VREMENA, BEZ LJUDI, VELIČANSTVENA PROSTRANSTVA STENOVITIH VRHOVA, NAIZGLED NEPRIHODNIH ŠKRAPINA I VRTAČA, A ONDA BAJKOVITI PUSTI PROSTORI UDOLINA I TRAVNATIH STRMIH STRANA I VRHOVA, BESKRAJNO PROSTRANSTVO PAŠNJAKA I MIRISNIH TRAVA, GDE PREDNJAČI MAJČINA DUŠICA

Tekst i fotografije Fadil Šarki

Ovde nema električne energije i uslovnosti koje su čoveku postale dostupne zahvaljujući nos. Posetioci, uglavnom planinari, spavači u šatorima, heane se „u rancu“ (drugim rečima onim što su poneli od kuće), inada su oholi katuni puni napačnijeg, napakmanijeg, najštrpanijeg sita zvanog „kripanac“ (koji izgleda kao daleki rošak: one uglavljene okrugle i bučaste lepičice zvane monarvili). Domaće pogibe i same pite od ručno razvijenog testa kulinarški su repertoar kući, na sreću, nije nestao. Kada čujete za ovo mesto i vidite fotografije rečnih odvajanja i organizovanih ljudi, obično kažete sebi „teško je“, i kada vam ratum kaže da razmislite, moj savet je da poslušate svoje srce.

PUTEVK KOLJ VODJE KA MORAČKIM PLANINAMA I KANJONU REKE MRTVICE

Planinski putovi kroz planinske masive, iznad planine u selu, u blizini Mrtvice, u blizini Zlatibora.

KAPETANOVO JEZERO

Nalazi se na 1678 metara nadmorske visine na jednom delu duboko je čak 35 metara. Svoje oko 450 metara i sjajna je početna tačka za penjanje na okolne vrhove mui (1985 m) i veški Zumi (2 035 m). Staza (2,34 km), odakle se pruža neverovatni pogled na drugi deo jezera u njegovoj blizini – Marivo i Bljokci jezera. To je nešto manje jezera, ali pravi gorski biser. Gja je dubina oko 15 m, a prečnik oko 300 m. Vrh Letva (2 236 m) najviši je vrh Kape Mrtvice. S njega se pružaju neverovatni prizori na Murgank, u čijoj se utrobi kriju ogromni vodeni rezervoari koji su stvorili grandiozni kanjon reke Mrtvice koji se odavde vili kao na dlanu i svoju zadetnu raskolnom obliku, pa sve do Srebrnjine. Opatički i mnogobrojni Prokopski.

Kako stići?

Iz Beograda štrazikom magistralom, ka Pljevljima, preko Zablaka i Ševnika do Nikitića. Tamo se upitate ka šezelari, a onda putem delom asfaltnim, delom makadamskim prema ručniku bokovita, selima Zagrača, Loka Bojovića, Baza Bojovića, i za sat i petnaest minuta stizete do krajnjeg cilja – Kapetanovog jezera. U Nikitiću pitajte za ovaj pravac, polno putokaza nema, jer čim ih postavite, neko ih povlači i pada u staro gvozdje. Sačubina putokaza na ovim prostorima je da nestaje preko noći. Zato smo valjda tako dugo i trnali.

Od Kapetanovog jezera ide se do početne tačke – sela Velje Duboko, sa svega nekoliko kula, u kome je vreme stalo. Odatle se kreće u kanjon Mrtvice u uskičije staze (poenaj i obrnut prilaz, iz pravca Kolatina, ali o tome kasnije), stiče se relativno dobrim makadamskim putem sa oko tri sata hoda. Tu na obodu ovog usnulog jezera ispod masiva Staza levi se reka Mrtvica, čiji čemo tok prati kroz neverovatni kanjon koji je nekavna dubila i koji postavlja iskonsko pitanje o krljeviti ali i indoljivom ljudskog bića i njegovoj odluci da baš tu, na tom mestu odluci da se rađa, živi i umire.

Dužina najranimljivijeg dela kanjona je osam kilometara (ukopna dužina do izlaska na magistralu ka Crnogorskom primorju je trinaest kilometara). Bušaći da je ovo pla-

rimarsko-fotografika peća, neki vremenski okvir za prelazak kanjonom je osam do deset sati. Naravno, najmanje čete bodati, više se zasustolati, završivati, kadritati i najgustiji se priko strutih tvica ne biste li što bolje uživati te gotovo nitalne petace. Kada ka-načno nađete iz samog kanjona, čeka vas još četiri do pet kilometara makadamskog puta koji većinom prati reku, sada potpuno zasušanu i mirnu sve do njenog ulaza u reku Morača, ispod same magistrale koja vodi ka Crnogorskom primorju. Ako vas tu čeka prevara, a nas je čekao, onda se tu završava ova nezaboravna avantura.

Kanjon reke Mrtvice

Pratite njegove priče o tome zašto se ova reka zove Mrtvica. Najčešće objašnjenje je da u toki leta presuši i da je toliko hladna da se niko ne seti kada se reka u njoj oklopa. Kanjon koji je nekavna dubila nalazi je impresivnih razmera. Lirice se ponogde uzdižu i do visine od 2 000 metara, i mađa olin putem hladne stajom koju je napravila ljudska ruka, taštinja JNA, prirodna je zaslužna što vas do kraja putoma usuća) kao da ste ured najviše avanture u životu.

Kolina u kojoj se amestilo selo Velje Duboko je kao čiri deo ševca i kako polako ulazite u kanjon, imate osećaj da vas prosto unisara neverovatnom snagom i tako hipnotisari vide ma se ne možete suprotstaviti. Nakon pola sata hoda staza se gubi, i shvatate da morate preći na levu obalu reke Mrtvice.

ŠVALJA LEPOTA – Mrtvica planina delo je kanjona koji zadržava prazno i opčinu uvek.

POGLED NA JEZERO MARIVO

PRODAVAC I KAFEJE U RETE ALI LAMP UČE, VE

Štazet s njom na ovom mestu izaziva i divljenje i opevnost, jer ona istovrua između ognosnih stena koje je ko zna kada dovela na ovo mesto. Pruze je istovremeno i magičan, jer je stvorila nekoliko vodopada, da li se potom se zaglušujući huk malo smirila u bućim i emargidnešenim kadama, kao da skuplja snagu jer dug je put do njenog ulaza u Moraču. Reka Mrtvica na tom putu deli da usubri i fascina, što joj nekako uspeva.

Staza kojom koraćamo je hodočna ali često se gubi, smetne na kratko, jer je odvajkada pomalo da ne postoj staza što je čovek ugradio a da prirodna to s vremenom nije razgrađila i vratila u početni oblik. Lirice se tome uvek radujem.

Štašat huk vode poduča vas da je reka tu, ali je ne vidite od gustog šibla koje se nadeja nad kanjonom. Prolaza do nje nema i svi osećate mlađu osenku pitajući se hoće li se smilovati i pustiti nas do svojih obala. U takvim trenucima uvek se setim svoje prijateljice i izuzetnog fotografa, planinara Gordane Atanasijević, i njene rečenice „svojeto prirode je da od ljudskog oka sakrije ono radepti“. Da, ali mislim

da se to uglavnom odnosi na one kojima nedostaje spremnost. I onda se desilo to, usrećom istovremeno ali pobodnom pustila nas je da siderno na jedno od najprekrasnijih mesta koje sam video.

Šada već mnogo jata i mnogo manjih selvaču-juć bućim pritolama koje se suravaju sa svih strana, Mrtvica je stvorila prizor koji je nemoguće savorovati, između gigantskih stena koje su se ko zna kada survale i isprečile na njenom putu, ona se u etno najčudnije simfonije provlači mimo njih, gradeći tako neobićna siluovite i usudžije vodepe- de i kaskade, da li naprasno odlučila da se razide sa svojim telom, jer su njeni odlici pošli nekima svojim putevima. Ali samo sadorilo, jer su je strme stene vlačkih lirica nasuđale i vratile u tpan, jedinstveni tok. Ne mogaviti više da divlja ni levo ni desno, napravila je banan izuzetnih razmera u rujanama plave, oslene, žute, tektoncondense... i smirala se na trenutak. Odahnuviti tako na trenutak isušila je iz mirnog koraćista i prolića se u ritavu zaviru vodotokova prokakuć sada staze i kamenje koje tek

IZABERITE SVOJ PUT

Ovo je bio plan puta koji smo prošli zbirajući klobuk KALPI kod organizacije www.srbijaindoor.com. Ako želite saznati više o planinskim putovima i mogućim planovima bi u Nikitiću putuju koji je opisan, do Kapetanovog jezera, a zatim u Velje Duboko raskodamašim putom, bušaći je i čiji su starišni i ovi saša ozari i onuda putujuć automobilu. Ako imate saznanja koji nije zainteresovani da prođe na putu, imate kola da prevare od Velje Dubokog preko Crnovice, i jedrja i Moraču do magistrale za Beograd, do mesta gde se Mrtvica uliva u reku Moraču. Tu voi saznanja u magistrali na kolonici, a može u međuvremenu do obale moravice. Moravica je se od ove osenice nalazi na pet kilometara prema Kolatini. U zavrtanju od reke moravice, stičući ovog pravca mogu je i obrnutu putuju iz Beograda ka Kolatini preko moravice Morača, nakon pet kilometara tača s razmeru Medunice koje vam da skenete desno na koloni put, koji vam vodi u Velje Duboko.

Konopceva potoka Kapetanovog jezera jedinstven je događaj. Pod kapom nebeskog stropnja se magla zadržava i oči i maglica koji koji jutarnje sunce.

Konopceva potoka Kapetanovog jezera jedinstven je događaj. Pod kapom nebeskog stropnja se magla zadržava i oči i maglica koji koji jutarnje sunce.

Uvek čimpa s gornjem vrhu
vrstama koje još nismo
prešli svojom
Morača reka

KULČIĆI KAMENJE ZAHTEVA IZVRSNOST I
POMOĆ NALAZA

VAHNI MOST NAŠKA BAŠKA (R. 2015)

USEK U PLANINI - "MRTVAŠKI GREDE"

u potnu jesen, kada nivo vode opadne, uspeva da ugleda sunce) i uguše se na njemu. Ponašanjem nekih već videlih prizora i stvaranjem novih, i dalje čudesnih (ogromni kameni oblici svjenu u vlažnu mahovinu), udaljavala se od našeg pogleda sve dok je nisu sakrile trave i oštre ivice kanjona.

Stojite tako opijeni i ne znate šta biste pre uradili. Skimulu se goli i uskočili u njemu trkisanoplavu utrobu, zapljusali glavu i halapljivo pili tu kristalno čistu materiju, fotografskač... Da li vam se dešalo da vas od lepote našeg prirota prođe misao: „ovde bih ostao zauvek“.

Ali planinari imaju svoj ritam i satnicu, i to je onaj veći raskorak između dva gotovo nepojmljiva tela. Onog planinarskog, koji je organizovan, i koji ima čvrsto utvrđen cilj na koji mora da se stigne u određenom vremenu, i onog fotografskog, koji odbacuje sva vremenska ograničenja, jer kod svakih prizora vreme postaje potpuna apstraktni pojam. U stravi, ono stane, a postroji samo vaša očišćenost i očišćenost prirota (misao na usponenu koju stvarate.

Usek u planini

U daljem toku reka varen deponita da se još ponegde spustite do njenih obala. Grandiozan je suwet Mrtvice i Belih Nerina, pritokle rasorne magre koja izvire iz same utrobe Maganika i koja potpuno odvostručuje klišetni vode ali i lepom ovor balkeste reke. I tako se usedogled veštini prizori i kaktivni se dosad verovatno niste sretili. Usek i staza u samom raktu vertikalne litice pod nazivom „Mrtviške grede“ des

je koji (nastatljivo želite da prodrete što pre jer vam nad glavom visje milioni tona kamena). Sretni suwet sa lutanom obraslim mahovinom, koja vrit sa svakim stabla deseci jes nabasani i bgluveni izgled, a u samom njenom srcu dolazite do mesta koje je neko nazvao „kapinom želja“. To je rascap u steni oblika gotake katedrale sa svodom na kom raste magično drveće i keve koji možete da se spustite do same reke. Zašto kaplja želja? Pa eto, neko je nekada smislilo da kroz taj svod ili otvor baci kamen u reku i zamisli želja, i da će mu se ona ostvariti.

Na kraju samog kanjona susrećete se s predivnim ali već oromulim kamenim mostom koji je podigao knez Danilo 1856. godine na bi li spojio levu i desnu obalu ove nedeljiv i njeno stanovnika. Prvobitni most sa dva luka koji se uneliše tadaš usarsigurnosnefeng vira i plaže sa čitrim oblicima.

Smeštaj samo za avanturiste

Na Kapetanovom jezeru postoji nekoliko kuća u kojima borave ljudi koji se bave stočarstvom i koje nisu prilagođene primanju bilo kakvih gostiju. Međutim, ove godine je napravljena jedina kuća koja je vlasnik namenio izdavanju, ali je vrlo skromno opremljena. Naime ona se sastoji od same jedne prostorije u kojoj se nalazi dvanaest kreveta i nema ni vode ni sanitarnog čvora. Dakle, može vas zaštititi od nevremena i omogućiti vam udobnije spavanje od fatoca. U njenoj blizini je vlasnik, Dvojan Minić, sagradio još jednu, u kojoj je otvo-

Uvek čimpa s gornjem vrhu
vrstama koje još nismo
prešli svojom
Morača reka

VOĐOPADI I KASKADE REKE MERTVICE

FOTO I DRUGA OPREMA

Podržite je da može dobro parirati sa čvoric, ali nekako ploviti je ovaj prostor zredio u gužva. Jedan čak u čvornat baviu prošle letice je postojela, kao i kapa, možda neko srednji vo grede sunca. Neregodno je da trami najj-ranac, Rađu vrbu, obavezno dezinfektori sprazni reku krenu proli u obodu i vrbu. Veći kaktiva hvaru vrit ne treba jer postroji magični čvori da je nabavite u lokalnim prodavnicama-kulturna. Sta da niste ni fotografske opreme? Sve! Svakog aparata, teleobjektiva i makro objektiva i stativ i trine... Naravno, ako možete da rodit. U svakom slučaju naravno bi bio jedan čvori objekta i raspon od 24 do 150 mm. Pilius cam se što rano pomeni širokogori budak da vas kaktiv permanentno približi svojim (čvornat) stativ vrit redovno je postroja.

na malu kafanicu s dva toadeta. Noveid nije se salati i mala brrnara s dva leneta koja se takode izlaze (tel: +382 63 228 072).

Nalazimo da se ovog leta nadzrnak Kapetanovog jezera utvara veći ugostiteljski i smeštajni objekat (novoga letnjikovaci, ali ote podataka o tome nertam ostim kontakta s Radojem Vukovićem, koji nam je provekao strasti fatore i u čvori kući se pravil otaj ve- ličanstveni str, i koji se neće oguliti na vašu molbu da dobijete bilo kakve informacije (+382 67 816 802).

Kad god govorim o prirodi, za mene granice ne postoje. Priroda je univerzalna, upita, svečija i ni- čija, ona se ne može deliti i razvlačiti na svoje ili tvoje deo, na svoju ili tvoju drjavu. Nijma jedina oteavajuda plovitost je udaljenost i najčistije s tim poveznani materijalna nemogućnost da je do- segnemo. Za sada, ovaj deo je najčistiji od ljudske zbilosti da joj nauči i da sve ono što nam se ne su- pristvati zagadilino i obesmišlino. Da li će se neko setiti da postroje načini da ove kaktiv nemovnih prizora zaštitimo od nas ljudi, ostaje da se vidi... ali vi ipak poburite. »

Uvek čimpa s gornjem vrhu
vrstama koje još nismo
prešli svojom
Morača reka